त्रित आप्त्यः। अग्निः। त्रिष्टुप्

इनो राजन्नरतिः समिद्धो रौद्रो दक्षाय सुषुमाँ अदर्शि।
चिकिद्वि भाति भासा बृहतासिक्नीमेति रुशतीमपाजन्॥ १०.००३.०१

राजन्- रञ्जक त्वम्। इनः- ईशः। अरतिः- विरक्तः। समिद्धः- सम्यग्दीपितः। रौद्रः- रुद्रपुत्रः सहसस्तनय इति भावः। सुषुमान्- सुष्ठु निष्पादितरससंपन्नः। दक्षाय- सामर्थ्याय। अदर्शि- दृश्यते। चिकित्- चेतकः। विभाति- प्रकाशते। बृहता- महत्या। भासा- दीप्त्या। रुशतीम्- रोचमानं दिवं। अपाजन्- त्यक्त्वा। असिक्नीम्- निशाम्। एति- गच्छति। पितृयानस्थान् जनान् पालयितुं देवयानमपि त्यक्त्वा पितृयानमागत इत्यध्यात्मिके। याथार्थ्येन देवयाने सन्नेव पितृयानमपि आगच्छति। त्यक्तवैकुण्ठवासाय स्वामिपुष्करिणीतटे। रमया रममाणाय श्रीनिवासाय मङ्गळम्॥ इति यथा सौलभ्यातिशयप्रदर्शनायोच्यते तथात्राग्नेः सौलभ्यख्यापनाय तेन देवयानत्याग उच्यते॥१॥

कृष्णां यदेनीमभि वर्पसा भूज्जनयन्योषां बृहतः पितुर्जाम्।
ऊर्ध्वं भानुं सूर्यस्य स्तभायन्दिवो वसुभिररतिर्वि भाति॥ १०.००३.०२

बृहतः- महात्मनः। पितुः- जनकस्यात्मसूर्यस्य। योषाम्- दुहितरमुषसं विद्याम्। जनयन्- सृजन्। एनीम्- गच्छन्तीम्। कृष्णाम्- कृष्णवर्णां निशाम्। यत्- यदा। वर्पसा- स्वकीयरूपेण। अभि भूत्- अभिभवति। पितृयानमपगमयन् देवयानं जनयति। सूर्यस्य- आत्मसूर्यस्य। भानुम्- चिद्रश्मिम्। ऊर्ध्वं- चिदाकाशे। स्तभायन्- स्थापयन्। अरतिः- विरक्तः। दिवः- देवयानस्य। वसुभिः- संपद्भिः। वि भाति- प्रकाशते॥२॥

भद्रो भद्रया सचमान आगात्स्वसारं जारो अभ्येति पश्चात्।
सुप्रकेतैर्द्युभिरग्निर्वितिष्ठन्रुशद्भिर्वर्णैरभि राममस्थात्॥ १०.००३.०३

भद्रः- कल्याणः। भद्रया- कल्याण्या। सचमानः- सङ्गतः। आगात्- आगच्छति। स्वसारम्- स्वतः सरणशीलामुषसं विद्याम्। जारः- जरयिता। रसनिष्पादकः। पश्चात्-

अन्धकारनाशानन्तरम्। अभ्येति- प्राप्नोति। सुप्रकेतैः- सुप्रज्ञाभिः। द्युभिः- दीप्तिभिः। अग्निः- सुक्रतुः। वितिष्ठन्- वर्तमानः। रुशद्भिः- ज्वलद्भिः। वर्णैः- वरणीयैर्भाभिः। रामम्- रमणीयमात्मसूर्यं परमात्मानं विष्णुं वा। अभि अस्थात्- आभिमुख्येन तिष्ठति ॥३॥

अस्य यामासो बृहतो न वग्नूनिन्धाना अग्नेः सख्युः शिवस्य।
ईड्यस्य वृष्णो बृहतः स्वासो भामासो यामन्नक्तवश्चिकित्रे॥ १०.००३.०४

बृहतः- महतः। सख्युः- मित्रस्य। शिवस्य- कल्याणस्य। अस्य- एतस्य। अग्नेः- सर्वभूतहितक्रतोः। इन्धानाः- सम्यगिद्धाः। यामासः- रश्मयो मार्गा वा। वग्नून्- स्तोतॄन्। न हिंसन्ति। ईड्यस्य- स्तुत्यस्य। वृष्णः- वर्षकस्य। बृहतः- महात्मनः। स्वासः- शोभनास्यस्य। अक्तवः- अन्धकारादनशीलाः। भामासः- दीप्तयः। यामन्- मार्गे। चिकित्रे- ज्ञाता अभवन् ॥४॥

स्वना न यस्य भामासः पवन्ते रोचमानस्य बृहतः सुदिवः।
ज्येष्ठेभिर्यस्तेजिष्ठैः क्रीळुमद्भिर्वर्षिष्ठेभिर्भानुभिर्नक्षति द्याम्॥ १०.००३.०५

रोचमानस्य- दीप्यमानस्य। बृहतः- महात्मनः। सुदिवः- शोभनप्रकाशस्य। यस्य- यस्याग्नेः। भामासः- दीप्तयः। स्वना न- मन्त्रनादा इव। पवन्ते- क्षरन्ति। तैः। ज्येष्ठेभिः- प्रथमैः। तेजिष्ठैः- प्रकाशयुक्तैः। क्रीळुमद्भिः- विहरद्भिः। वर्षिष्ठेभिः- वर्षकैः। भानुभिः। द्याम्- नभः। अभिनक्षति- अग्निर्व्याप्नोति ॥५॥

अस्य शुष्मासो ददृशानपवेर्जेहमानस्य स्वनयन्नियुद्भिः।
प्रत्नेभिर्यो रुशद्भिर्देवतमो वि रेभद्भिररतिर्भाति विभ्वा॥ १०.००३.०६

अस्य- एतस्य। शुष्मासः- बलिनः। ददृशानपवेः- प्रकाशायुधस्य। जेहमानस्य- गतिमतः। शुष्मासः- बलवत्यो दीप्तयः। नियुद्भिः- प्राणैः। स्वनयत्- मन्त्रानशब्दयन्। यः। प्रत्नेभिः- पुराणैः। रेभद्भिः- शब्दायमानैः। रुशद्भिः- प्रकाशैः। देवतमः- अतिशयप्रकाशवान्।अरतिः- विरक्तः। विभ्वा- विभूत्या। वि भाति- प्रकाशते ॥६॥

स आ वक्षि महि न आ च सत्सि दिवस्पृथिव्योररतिर्युवत्योः।

अग्निः सुतुकः सुतुकेभिरश्वै रभस्वद्भी रभस्वाँ एह गम्याः॥ १०.००३.०७

सः- तादृशस्त्वम्। आ वक्षि- आवह। महि- महान् सन्। नः- अस्मदर्थम्। अरतिः- विरक्तः सन्। युवत्योः- तरुण्योः। दिवस्पृथिव्योः- द्यावापृथिव्योर्मध्ये। सत्सि- स्थितो भवसि। अग्निः। सुतुकेभिः- शोभनगतिभिः। अश्वैः- प्राणैः। सुतुकः- शोभनगतिर्भवति। रभस्वद्भिः- शब्दायमानैरश्वैः प्राणैर्वा। रभस्वान्- स्वयं शब्दायमानस्त्वम्। इह- अत्र। आगम्याः- आगच्छ ॥७ ॥